

Hospodaření ve zranitelných oblastech

Od 1. 7. 2024 vstoupil v platnost nový akční program, jehož cílem je snižování koncentrace dusičnanů v podzemních a povrchových vodách vlivem zemědělské činnosti. Novelou nařízení vlády č. 262/2012 Sb., došlo u období zimního zákazu hnojení ke zkrácení období zákazu, u limitů příslunu dusíku k plodinám došlo ke snížení limitů, úpravě odpočtů. U letního a podzimního hnojení byly omezeny dávky kejdy a digestátu.

V návaznosti na ukládání statkových hnojiv na zemědělské půdě Uložení hnoje na poli (snížení množství steliva, nové druhy steliva). V návaznosti na ochranu zdrojů pitné vody byly podmínky zákazu hnojení a zákazu složiště statkových hnojiv rozšířeny na ochranné pásy 1. stupně (OPVZ 1. stupně). Změny naznačila i bilance dusíku, kdy od hospodářského roku hnojení 2024/2025 se výpočet bilance vztahuje pouze na ornou půdu.

Konkrétní podmínky v praxi jsou následující:

Období zákazu hnojení – § 6

Pro zemědělce je podstatné, že aplikace hnojiv s pomalu uvolnitelným dusíkem nebo upravenými kaly je zakázána v období od 1. června do 31. července, pokud nedojde k následnému pěstování hlavních plodin nebo meziplodin v témže kalendářním roce, kdy bylo hnojeno.

hlásky o hnojivech. Do limitu u polních plodin se započítává i předseťové hnojení k ozimým plodinám (sklizeň až v dalším roce). Během kontinuálního pěstování, např. u zeleniny „jdoucí rychle za sebou“, jsou limity jednotlivých plodin hodnoceny samostatně.

Úprava zápočtu do limitu N následné plodiny 50 kg N/ha po jeteli nebo vojtěšce a 25 kg N/ha po ostatních plodinách vázajících vzdušný dusík nebo směsích plodin vázajících vzdušný dusík s jinými plodinami.

Dodržení limitu dusíku je možné prokazovat i vlastními rozborry, ovšem tento laboratorní rozbor přívodu dusíku nesmí být starší než jeden rok.

Požadavky na pěstování zeleniny – § 7 odst. 6

Úprava nařízení vlády číslo 262/2012 Sb., se promítla do požadavků pro hnojení zeleniny

dinám (jetelotráva, ...) nebo jarním plodinám (kukuřice...). Omezené hnojení je vztaženo pouze na minerální dusíkatá hnojiva a hnojiva s rychle uvolnitelným dusíkem, tj. netýká se hnojiv s pomalu uvolnitelným dusíkem (hnůj, kompost aj.).

Změny poslední novely se promítly i do použití hnojiv ve vztahu k maximální celkové dávce dusíku v období po sklizni hlavních plodin. Byl upraven přepočet N mezi minerálními dusíkatými hnojivy (A) a hnojivy s rychle uvolnitelným N, který je nově stanoven na 1 : 1,7. V případě použití hnojiv k podpoře rozkladu slámy lze navíc nad povole-

Aplikace kejdy na sníh je ve zranitelných oblastech zakázána
Foto archiv ÚKZÚZ

nou dávku hnojit N pouze u ozimé řepky. Beze změny zůstává to, že dávky dusíku jsou uvedeny v celkovém dusíku statkových nebo organických hnojiv (B), jak jsou zapsány do evidence hnojení. Přepočet na „účinný“ dusík jako u limitů hnojení k plodinám se nepoužívá.

Bilance dusíku – § 7a

V bilanci za daný hospodářský rok jsou porovnávány vstupy N s výstupy N v produktech sklizených ve stejném hospodářském roce nebo do konce kalendářního roku, ve kterém tento hospodářský rok končí.

(Pokračování na str. 45)

Tab. 1 – Období zákazu hnojení na R a TTP (tab. 1 příloha 2 NV 262/2012 Sb.)

Klim. region	Miner. N hnojiva	Hnojiva s rychle uvolnitelným dusíkem	Hnojiva s pomalu uvolnitelným dusíkem***
0–5	1. 11. – 15. 2. (1. 11. – 31. 1. **)	30. 11. – 15. 2. (30. 11. – 31. 1. **)	15. 12. – 15. 2.
6–7	1. 11. – 28. 2. (1. 11. – 15. 2. **)	30. 11. – 28. 2. (30. 11. – 15. 2. **)	15. 12. – 28. 2.
8–9	15. 10. – 28. 2. (15. 10. – 15. 2. **)	15. 11. – 28. 2. (15. 11. – 15. 2. **)	15. 12. – 28. 2.

Pozn.:
* První číslice kódu bonitované půdní jednotky.
** Platí na ZP s prům. sklonitostí nepřevyšující 5 stupňů a s porostem plodin.
*** Platí i pro upravené kaly, pokud nedojde k následnému pěstování hlavních plodin nebo meziplodin, v tomtež kalendářním roce je zakázáno hnojení také v období od 1. 6 do 31. 7.

Požadavky na limity hnojení – § 7 odst. 1

Pro plodiny pěstované v ZOD (zranitelná oblast dusičnany) byly stanoveny maximální limity přívodu dusíku, uvedené v tabulkách č. 4 až 6 přílohy č. 3 k nařízení vlády 262/2012 Sb., a to podle zařazení pozemku do výnosové hladiny. Tyto limity je nutné dodržet na jednotlivých pozemcích. Nově se u limitů přívodu dusíku zrušuje pojem „hospodářský rok“, protože jej z hlediska kontrol není totiž možné u některých plodin definovat. Výnosy některých plodin a limity přívodu dusíku pro jednotlivé výnosové hladiny byly novelou upraveny (limity maximálního přívodu dusíku v kg N/ha byly mírně sníženy). U hnojení zeleniny se do limitů použije pouze jeden limit dusíku. S ohledem na obtížné prokazování výnosu při pěstování zeleniny pro zařazení pozemků podle jejich výnosnosti bylo upuštěno od nastavení limitů přívodu dusíku podle dosahovaných výnosů a byl nastaven pouze jeden limit přívodu dusíku.

U zeleniny se dusík využitelný pěstovanou plodinou v prvním roce vypočtený podle § 7 odst. odstavce 5 písm. c) do přívodu dusíku započte pouze z hnojiv aplikovaných až po datu odběru vzorků půdy.

Limit příslunu dusíku – bez ohledu na výnosové hladiny § 7 odst. 4, příloha 3

Plodiny a kultury, které nejsou uvedeny v tabulkách 4, 5 a 6, jsou hodnoceny podle § 7 odst. 5 vy-

pěstované na celkové ploše větší než 20 ha, kdy nově může vzorky půdy odebírat a jejich rozbor provádět pouze osoba odborně způsobilá, která má osvědčení o akreditaci podle § 16 zákona o technických požadavcích na výrobky nebo pověřená osoba podle § 10 zákona o hnojivech. Tj. provádět odběry vzorků půd mohou také osoby, které jsou ÚKZÚZ pověřeny k odběrům vzorků půd, tj. pro účely provádění rozborů musí mít akreditaci.

Limity přívodu dusíku se použijí pouze v případě pěstování zeleniny na orné půdě, bez ohledu na dosahované výnosy. Doposud byly limity v prvním roce pěstování vztaženy k limitům pro střední výnos.

Omezené hnojení v letním a podzimním období – § 7 odst. 7

Nařízení vlády zpřesňuje požadavky na hnojení v letním a podzimním období, a to v termínu od 15. června příslušného kalendářního roku do začátku zákazu hnojení. Jedná se o hnojení až k následným plodinám, včetně meziplodin, ozimým plodinám, k následným jarním plodinám nebo ke slámě. Za meziplodinu je považován i výdrol řepky pro zelené hnojení. Za slámu je považováno i strniště o výšce min. 40 cm po sklizni kukuřice na siláž. Za slámu se považují i rostlinné zbytky po sklizni trav na seno. Nejde tedy o omezení hnojení k plodinám již pěstovaným na DPB pozemcích k datu 15. června, např. k víceletým plo-

inzerce

(Dokončení ze str. 44)

Bilanci dostaneme ucelený přehled správnosti hnojení, potažmo využitelnost N i pro hnojení P a K na úrovni pozemku (plány hnojení).

Bilance N u hnojení je zpracována za předchozí hospodářský rok (od 1. 7. do 30. 6.) a z hlediska sklizně za předchozí kalendářní rok (od 1. 1 do 31. 12., tj. ve kterém hospodářský rok končí). Způsob výpočtu bilance dusíku je uveden v příloze č. 5 k NV č. 262/2012 Sb. Výsledek bilance dusíku se hodnotí jako průměr (nikoliv součet) za tříleté období a nesmí překročit 70 kg N/ha orné půdy obchodního závodu. Bilanci dusíku (N) od 1. 7. 2024

zpracovávají jen podniky s více než 30 ha orné půdy. Pozor, podmínka bilancování dusíku za předchozí hospodářský rok hnojení 2023/2024 (tj. od 1. 7. 2023 do 30. 6. 2024) a sklizňový rok 2024 se ještě vztahuje na zemědělský závod s výměrou zemědělské půdy min. 30 hektarů, tzn. podle „staré nitrátové směrnice“. Bilance však může být zpracována až do konce února 2025, tj. již podle novely nařízení vlády (od 1. 7. 2024).

Bilanci z hlediska hnojení za období od 1. 7. 2024 do 30. 6. 2025 (hospodářský rok hnojení 2024/2025) a z hlediska sklizni za kalendářní rok 2025 (sklizňový rok), budou mít povinnost

zpracovávat subjekty nad 30 ha orné půdy, a zpracovat ji musí do konce února 2026.

Bilance živin není součástí el. předání evidence hnojiv, je nutné ji mít však zpracovanou a předložit inspektorům ÚKZÚZ k ověření během úřední kontroly na místě.

Uložení hnojiv na zemědělské půdě ve ZOD – § 9

Ve zranitelných oblastech je doba uložení hnojiva přímo na zemědělské půdě max. 12 měsíců (při meziskladování max. 9 měsíců). Opakované uložení tuhých statkových hnojiv na stejném místě pozemku ležícího ve

zranitelné oblasti je možné nejdříve po čtyřech letech pěstování plodin a současně na místech určených ve schváleném havarijním plánu.

Samotné složiště musí být nově umístěno min. 100 m od hranice ochranného pásma vodních zdrojů I. stupně. To z důvodu předcházení potenciálního znečištění vod. Ostatní požadavky na uložení hnojiv na zemědělské půdě se nemění (zákaz ukládání hnojiv na melioracích, ve vzdálenosti menší než 50 m nebo 100 m (u svažitosti nad 5 stupňů) od útvaru povrchových vod aj.

Hněť skotu, prasat, drůbeže může být uložen na zemědělské půdě až po tříměsíčním skladování ve skladech (na zpevněném hnojišti). Meziskladování není vyžadováno pro hněť z hluboké podestýlky, který se shromažďoval ve stáji nejméně tři týdny, nebo pro hněť skotu ze stelivových provozů bez produkce močůvky, při průměrné denní spotřebě steliva na 1 dobytčí jednotku (DJ) při ustájení skotu větší než 4 kg slámy, sušeného separátu kejdy nebo digestátu, 6 kg dřevních pilin nebo 11 kg nesusušeného separátu kejdy nebo digestátu, lze takto vyrobenou chlévskou mrvu, a to i po jejím následném doplnění na potřebný podíl steliva, uložit na zemědělském pozemku bez meziskladování.

Strídání plodin ve ZOD – § 10

Kukuřici ve třetím aplikačním pásmu nelze pěstovat více než dva roky po sobě. Tato povinnost se vztahuje i na zemědělské pozemky, bez ohledu na jejich zařazení do aplikačního pásma, je-

Správnému uložení hnoje je potřeba věnovat pozornost, aby vlivem dešťů nedocházelo k nadměrnému odtoku hnojůvky a k tvorbě lagun

Foto Olga Venerová

jichž jakákoliv část se nachází ve vzdálenosti menší než 100 m od hranice ochranného pásma vodního zdroje I. stupně. Podmínka přerušení sledu kukuřice je splněna i zařazením meziplodiny zase-té nejpozději do 30. 9. a ponechané na pozemku až do následujícího roku, do zahájení předsetové přípravy pro pěstování následující kukuřice.

Hospodaření na svažitých pozemcích – § 11

Do § 11 odst. 1 se od 1. července doplnil požadavek na šetrné hospodaření v okolí ochranného pásma vodních zdrojů prvního stupně, za účelem zvýšené ochrany zdrojů pitné vody. Zákaz pěstování vyjmenovaných plodin s nízkou ochrannou funkcí (kukuřice, brambor, řepy cukrové, řepy krmné, bobu polního, sóji, slunečnice nebo čiroku) se vztahuje na zemědělské pozemky se sklonitostí převyšující 7°, jejichž jakákoliv část se nachází ve vzdálenosti menší než 25 m

od útvaru povrchových vod nebo od hranice ochranného pásma vodního zdroje I. stupně.

Další úpravou je snížení maximální jednorázové dávky celkového dusíku na 100 kg/ha při používání hnojiv s rychle uvolnitelným dusíkem v případě hnojení zemědělských pozemků s trvalými travními porosty se sklonitostí převyšující 7 stupňů.

Nitrátová směrnice na závěr

Je vhodné připomenout, že i nadále se všechna opatření vztahují pouze na pozemky ležící ve zranitelných oblastech. Výjimkou je maximální limit 170 kg organického dusíku v průměru na 1 ha, požadavek na minimální skladovací kapacity a bilance dusíku, který se hodnotí i u podniků, které do zranitelné oblasti zasahují částečně.

Ing. Olga Venerová
Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Tab. 2 – Maxim. celková dávka N v období po sklizni hlavních plodin (NV 262/2012 příloha 2, tab. 6)

Podmínka hnojení	I. AP pásmo (kg N/ha)		II. AP pásmo (kg N/ha)		III. AP pásmo (kg N/ha)			
	A B		A B		a) půdy se středním rizikem infiltrace		b) půdy s vysokým rizikem infiltrace	
					A B	A B	A B	A B
K plodině následující v totéž roce po obilnině	60	100	50	85	40	70	30	50
K ozimé plodině následující v totéž roce po jiné předplodině, než je obilnina	40	70	30	50	15**	0	15**	0
K meziplodinám, s výjimkou čistých porostů jetelovin a luskovin nebo k podpoře rozkladu slámy***, s výjimkou slámy luskovin a olejnin a jetelovin pěstovaných na semeno***	60	100	50	85	40	70	30	50
Pro plodiny pěstované v příštím kalendářním roce (použití hnojiv je možné až od 1. 10.) ****	0	85	0	70	0	70	0	0

Pozn.:

A – Maximální celková dávka dusíku v minerálních dusíkatých hnojivech, v kg N/ha.

B – Maximální celková dávka celkového dusíku ve hnojivech s rychle uvolnitelným dusíkem, v kg N/ha.

** V případě hnojení pro cibuli ozimou a česnek ozimý je maximální dávka 40 kg N/ha.

*** Použití minerálních dusíkatých hnojiv k podpoře rozkladu slámy je možné v případě, že bude v témže roce následovat ozimá hlavní plodina nebo meziplodina bude ponechána na zemědělském pozemku minimálně do 31. ledna následujícího kalendářního roku.

**** Hnojení ve III. aplikačním pásmu v období do 31. října pro klimatické regiony 0–7 nebo 15. října pro klimatické regiony 8–9 je možné s inhibitory nitrifikace, a to při použití dávkovacího zařízení pro řízenou homogenizaci a v dávce uvedené v příbalovém letáku nebo na schválené etiketě, v následujícím období do začátku zákazu hnojení podle § 6 je možné hnojení bez použití dávkovacího zařízení, případně i bez inhibitoru nitrifikace.